

Boganmeldelser.

Oplysninger om Skolebørns Arbejde udenfor Hjemmet i København og Købstæderne samt paa Landet. Ved Danmarks Lærerforenings Bestyrelse.

Naar man en Morgen kommer gennem Københavns Gader før den vanlige Tid, vil man have Udsigt til at træffe en eller flere af de bekendte Mælkevogne, betjent af en enkelt voxen Mand i Spidsen for en Skare uniformerede Dreng. Størstedelen af disse Smaafyre have en meget lang Arbejdstid, idet nogle af dem maa begynde om Morgenen før Kl. 4, Flertallet mellem Kl. 4 og 5, og desuden have de deres daglige Skolearbejde at passe. Langt større er dog Antallet af de Skolebørn, Dreng og Piger, der ere beskæftigede ved Bygang, Husgerning, Arbejde i Fabriker, ligesom ogsaa et mindre Antal, mest Dreng, benyttes paa Beværtinger, Kaglebaner og lignende. Alt dette har man nok i store Træk vidst Besked om, men det er Fortjenesten ved det i Overskriften nævnte, af Danmarks Lærerforening udgivne Værk, at det har skaffet os et mere indgaaende Kendskab til dette Emne. Ved Siden af den Interesse, som Værkets Oplysninger i og for sig besidde, vil det ogsaa muligvis kunne komme til at danne et betydningsfuldt Grundlag for Lovgivnings-

Boganmeldelser.

Oplysninger om Skolebørns Arbejde udenfor Hjemmet i København og Købstæderne samt paa Landet. Ved Danmarks Lærerforenings Bestyrelse.

Naar man en Morgen kommer gennem Københavns Gader før den vanlige Tid, vil man have Udsigt til at træffe en eller flere af de bekendte Mælkevogne, betjent af en enkelt voxen Mand i Spidsen for en Skare uniformerede Dreng. Størstedelen af disse Smaafyre have en meget lang Arbejdstid, idet nogle af dem maa begynde om Morgenen før Kl. 4, Flertallet mellem Kl. 4 og 5, og desuden have de deres daglige Skolearbejde at passe. Langt større er dog Antallet af de Skolebørn, Dreng og Piger, der ere beskæftigede ved Bygang, Husgerning, Arbejde i Fabriker, ligesom ogsaa et mindre Antal, mest Dreng, benyttes paa Beværtinger, Kaglebaner og lignende. Alt dette har man nok i store Træk vidst Besked om, men det er Fortjenesten ved det i Overskriften nævnte, af Danmarks Lærerforening udgivne Værk, at det har skaffet os et mere indgaaende Kendskab til dette Emne. Ved Siden af den Interesse, som Værkets Oplysninger i og for sig besidde, vil det ogsaa muligvis kunne komme til at danne et betydningsfuldt Grundlag for Lovgivnings-

magtens Overvejelser, om og hvorledes den bør gribe ind i dette vigtige, men saare vanskelige Samfundsspørgsmaal, hvori saa mange krydsende Hensyn væve sig ind. Af Betydning er det her, at Bogen kaster Lys baade over de med Skolebørns Arbejde forbundne Ulemper og Farer, men tillige over de økonomiske Ofre, med hvilke et saadant Arbejdes Ophør vilde være forbundet.

Værket er delt i 3 Afdelinger, omfattende: I. København med Frederiksberg og Sundbyerne, II. Købstæderne, III. Landet. Naturligvis havde det været ønskeligt at faa Oplysninger for samtlige Danmarks kommunale Skoler; men for Landets Vedkommende er der fra de 3000 Skoler, som dér findes, kun indkommet 480 brugelige Beretninger. Bliver Arbejdet ad Aare fornyet, vil man forhaabentlig naa videre.

Betragter man først København i Forbindelse med de nævnte tilstødende Kommuner, var Antallet af arbejdende Kommuneskolebørn saa nær 10,000. Gennemsnitlig er det 22 af 100 Kommuneskolebørn, der maa søge erhvervsmæssigt Arbejde. Omtrent to Tredjedele af disse Børn ere Drengene og en Tredjedel Piger. Forholdsvis talrigst ere de arbejdende Børn i de ældre Aldersklasser. De nævnte Tal vedrøre Kommuneskolerne under ét, men stor Forskel er der mellem Betalings- og Heldagsskoler paa den ene Side, — hvor Antallet af arbejdende Drengene udgjorde henholdsvis 17,3 og 16,4 pCt. — og Friskoler samt Halvdagsskoler paa den anden, hvor de tilsvarende Tal vare 34,7 og 40,1 pCt. Endnu dybere er Skillelinien mellem Betalingskoler og Friskoler med Hensyn til Pigernes Arbejde.

En ny Tabel viser os Børnenes Fordeling efter Beskæftigelsens Art. Den vigtigste Rolle spiller for Drengene Bygang, for Piger denne i Forbindelse med Husgerning. I anden Række kommer saa Fabriksarbejdet, i tredje Mælkeforsyningen. Karakteristisk er her Forskellen mellem Betalingsskoler og Friskoler, som det ses af nedenstaaende Tabeller, der udelukkende vedrøre København.

	Betalingsskoler		Friskoler	
	Antal	pCt.	Antal	pCt.
Drengene:				
1. Bygang	1023	90,3	3031	70,0
2. Fabriksarbejde	71	6,3	922	21,3
3. Mælkeforsyning	26	2,3	336	7,8
4. Teatre, Keglebaner og Beværtninger	13	1,1	40	0,9
	1133	100,0	4329	100,0
Piger:				
1. Bygang	111	42,7	712	27,7
2. Fabriksarbejde	18	6,9	324	12,6
3. Husgerning	125	48,1	1492	57,9
4. Teatre, Beværtninger m. m.	0	0,0	8	0,3
5. Vaskerier og Stryge- rier	6	2,3	39	1,5
	260	100,0	2575	100,0

Vigtig for et Indblik i disse Forhold er Kundskaben om, hvor længe disse Børns Arbejde varer og paa hvilken Tid af Dagen det falder. Gennemsnitsvarigheden af en Drengs Arbejde er c. 6 Timer, af en

Piges lidt mindre.*) Naar Skoletiden tages med, repræsenterer dette en daglig Sysselsættelse paa 10 à 12 Timer. I et meget stort Antal Tilfælde ligge Forholdene imidlertid endnu uheldigere; 1447 Børn arbejde mellem 6 og 7 Timer, 754 mellem 7 og 8 Timer, 191 mellem 8 og 9 Timer, 53 mellem 9 og 10 Timer, 26 endog over 10 Timer. Som Følge af det lange Arbejde maa mange Børn meget tidligt op eller komme sent hjem; 1226 Drengene og 468 Piger skulle møde paa Arbejdet inden Kl. 6, 1306 Drengene og 418 Piger komme hjem efter Kl. 8. I Forbindelse hermed kan det nævnes, at 884 Børn maa arbejde baade før og efter Skoletid og for 1071 Børn er Hjemmet nærmest kun det Sted, hvor de sove.

I det Forespørgselsskema a, der ligger til Grund for Tabel 10, er man gaaet løs paa det vigtige Punkt, hvorvidt har Børnenes Arbejde skadet Skoleundervisningen. Naturligvis er man her inde paa et Skøn, og Besvarelserne har været en Del forskellige, men deres Hovedsum kan dog samles deri, at Bygangen, naar Arbejdstiden ikke er for lang, er den Arbejdsart, som medfører de færreste Ulemper, at Fabriksarbejdet heller ikke virker saa hæmmende, hvorimod der klages over Mælkeforsyningen og udtales en absolut Fordømmelsesdom over Børnenes Beskæftigelse ved Kegelbaner, Theatre eller Varietéer. I selve Beskæftigelsens demoraliserende Karakter og i den i ikke faa Tilfælde overdrevent lange Arbejdstid ligger utvivlsomt Børnarbejdets saareste Punkt.

*) I disse Tal er ikke medtaget Fabriksarbejdet, da Arbejdstiden her er fastsat ved Lov.

Men Værket lader, som sagt, heller ikke uoplyst Børnearbejdets økonomiske Betydning for Forældrene. Dette viser Tabel 6, der grupperer Dreng og Piger efter Beskæftigelsens Art og den faste Fortjenestes Størrelse, og Tabel 7, der giver lignende Oplysninger for Drikkepengenes Vedkommende. Gennemsnittet for den faste ugenlige Pengeløn er for en Dreng 2,3 Kr., for en Pige 1,4 Kr. Hertil kommer saa Drikkepengene og Kosten, der navnlig spiller en Rolle for det store Antal Piger, der beskæftiges ved Husgerning. Bedst lønnede ere Drengene ved Mælkeforsyningen, de faar 3 Kr. om Ugen foruden Drikkepenge, vel tilsammen 200 Kr. om Aaret.

Ogsaa for Købstæderne foreligger en interessant Statistik om Skolebørns Arbejde, omfattende med et Par Undtagelser samtlige kommunale Friskoler. Af 35581 Børn, som Undersøgelsen omfattede, arbejdede paa Fabriker 2244 og i Byplads 9284 eller noget over 32 af 100 Børn. Paa mange interessante Enkeltheder tør jeg ikke komme ind her. Kun nogle Tal, der angive Børnearbejdets Skyggesider, skulle fremdrages. Saaledes er der 3358 Børn, som ere beskæftigede med Bygang baade før og efter Skoletiden, og 632 Børn have 2 Bypladser. Ligesom i København er der mange Børn, der kun have Hjemmet til at sove i. Spurgt er der paa de udsendte Skemaer, om Børn i Bypladser anvendes til Nattjeneste. Kun for 10 Skoler er Svaret et absolut ja, men dette gælder kun for Januar—Februar. Helt anderledes vilde — efter Beretningen — Svaret blive for Sommermaanederne, da mange Børn maa gøre Tjeneste i Beværtninger, som Keglerejsere m. m. ofte efter Midnat.

To Oplysninger, som ikke direkte vedrøre Skolearbejdet, fortjene at omtales. Man har søgt at faa at vide, om der spores nogen Forandring i Fattigdommen hos Smaakaarsfolk. Fra 20 Byer er intet bestemt Svar givet, for 52 Byer lyder Svaret, at den er i Aftagen, og kun for 5 lyder det ugunstigt. For Skolerne har dette den Betydning, at Friskolebørnene ere mere velklædte og bringe bedre og rigeligere Mad med i Skolen. Men dernæst gives der den Oplysning, der vækker Opmærksomhed, fordi Forholdet i Hovedstaden har været det stik modsatte, at Børnetallet i kommunale og andre Betalingsskoler er i Tiltagende, men i Aftagen i Friskolerne.

For Landet ere Oplysningerne, som berørt, mere begrænsede, men ogsaa her har man Udbytte af at læse Bogen. Jeg skal kun omtale en enkelt Udtalelse, der resumerer en forstandig Mands Opfattelse af Sagen: »Der kan næppe indvendes noget imod, at Børn, hvis Lød det bliver at fortjene deres Ophold som voxne Mennesker ved legemligt Arbejde, tidlig begynde at øve deres Kræfter, naar der blot tages Hensyn til, at de faa tilbørlig Søvn og Hvile, at der ikke kræves Arbejde af dem, der er over deres Kræfter, at de stadig passe Skolen og faa fornøden Tid til at forberede sig samt at der vaages over, at Tyende og Arbejdsfolk ikke have en skadelig Indflydelse paa deres Moralitet«.

Cordt Trap.